

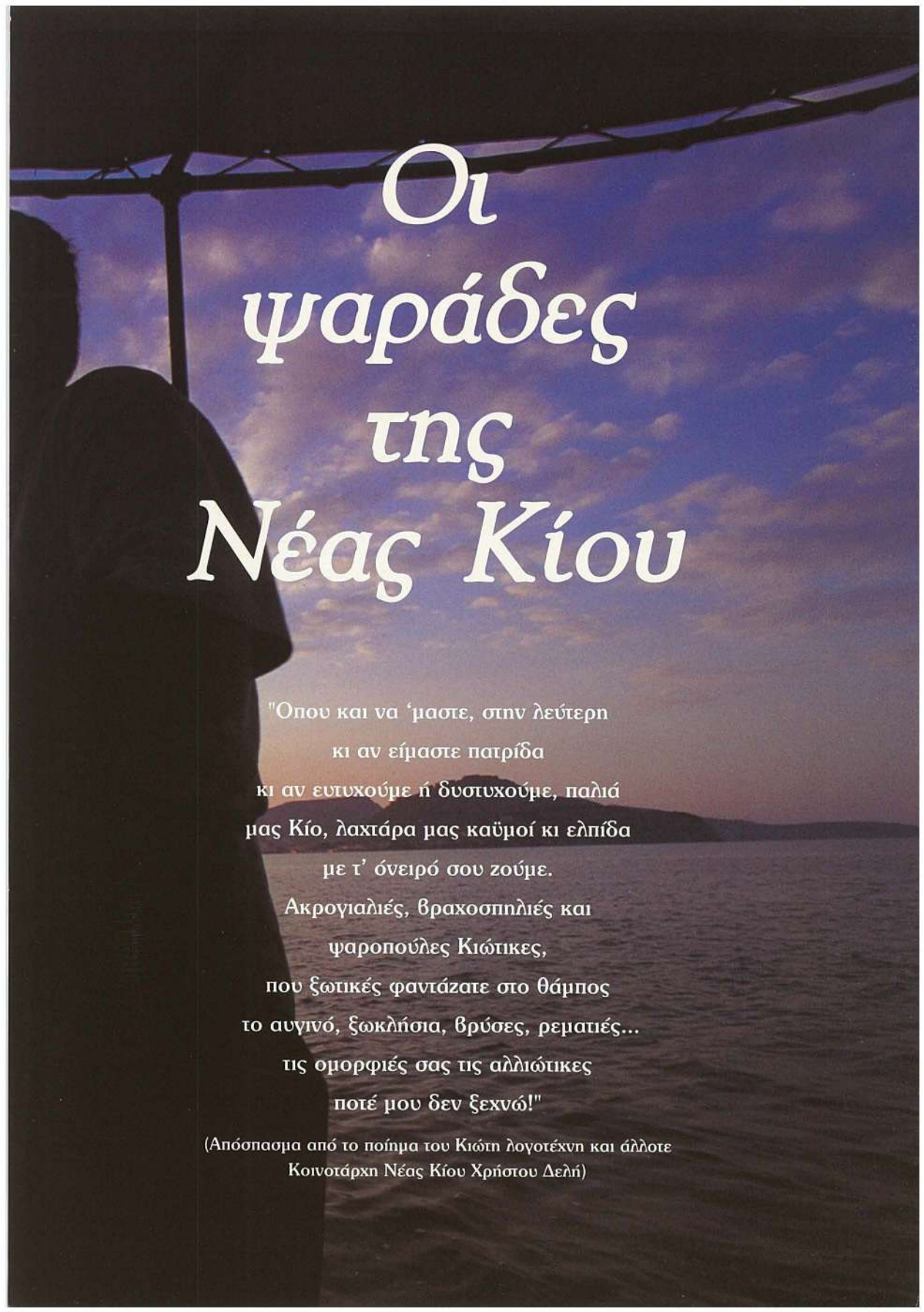
A silhouette of a person wearing glasses is visible on the right side of the frame, looking out towards the sea. The scene is set on a boat, with fishing nets and rigging visible in the foreground. The sun is low on the horizon, creating a bright, shimmering reflection on the water and illuminating the sky with a mix of orange, yellow, and blue tones. The overall mood is serene and contemplative.

ΝΑΤΑΛΙΑ
ΚΑΝΤΑΡΤΖΗ

ΚΕΙΜΕΝΑ

ΒΑΓΓΕΛΗΣ
ΜΠΟΥΓΙΩΤΗΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

The background of the page is a photograph of a sunset over the sea. The sky is a mix of purple, blue, and orange, with scattered white clouds. In the foreground, the dark silhouette of a person's head and shoulders is visible on the left side, looking out towards the horizon. The title is written in large, white, serif font, centered over the image.

Οι ψαράδες της Νέας Κίου

"Όπου και να 'μαστε, στην λεύτερη
κι αν είμαστε πατρίδα
κι αν ευτυχούμε ή δυστυχούμε, παλιά
μας Κίο, λαχτάρα μας καύμοι κι ελπίδα
με τ' όνειρό σου ζούμε.

Ακρογιαλιές, βραχοσπηλιές και
ψαροπούλες Κιώτικες,
που ξωπικές φαντάζατε στο θάμπος
το αυγινό, ξωκλήσια, βρύσες, ρεματιές...
τις ομορφιές σας τις αλλιιώτικες
ποτέ μου δεν ξεχνώ!"

(Απόσπασμα από το ποίημα του Κιώτη λογοτέχνη και άλλοτε
Κοινοτάρχη Νέας Κίου Χρήστου Δελή)

Η ευρύτερη περιοχή Αργολίδας, όπως απεικονίζεται στον χάρτη Πελοποννήσου των Road Editions.

ΟΙ ΨΑΡΑΔΕΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΚΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΑ ΣΤΟΝ ΑΡΓΟΛΙΚΟ

Οι Κιώτες ποτέ δεν λησμόνησαν την πατρίδα τους. Με όποιο τρόπο μπορούν, από την ημέρα εκείνη που εγκαταστάθηκαν στην ελεύθερη Ελλάδα, τιμούν την Κίο. Ακόμη και στην καθημερινή τους ζωή. Έτσι είναι οι Κιώτες.

Από την Προποντιίδα φθάνοντας στον Αργολικό, έκλεισαν τον κύκλο του αργοναυτή Γλα, ο οποίος είχε γίνει τότε σφομρή να ιδρυθεί στο μυχό του Κιανού κόλπου της Μικράς Ασίας η ιστορική πόλη Κίος.

Αναγκασμένοι από την μικρασιατική καταστροφή να εγκαταλείψουν ό,τι πολυτιμότερο είχαν, η μοίρα τόφερε να κουρνιάσουν -μετά από πολλές περιπέτειες- στο αρχαίο Τημένιο. Ιστορία συγκινητική. Από τα όμορφα νερά του Ασκάνιου (Κιανού) ποταμού και τα γάργαρα νερά των πηγών του, όπου οι νύμφες έκρυσαν τον Γλα, οι πρόσφυγες της Κίου με πολλά βάσανα, στην Αργολίδα,

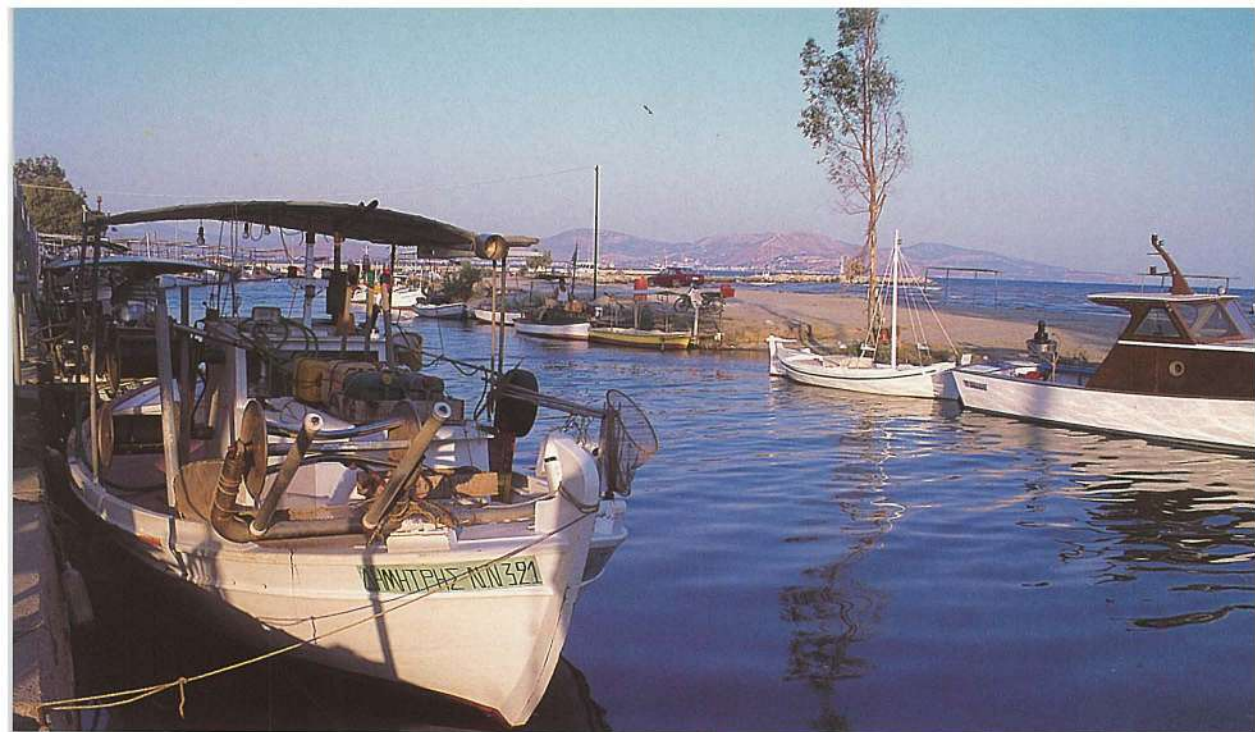
βρήκαν απάγγειο, στα βαλτόνερα της γενέτειρας του μυθικού ήρωα.

Ιστορία συγκινητική, αυτή της μικρής κωμόπολης της Αργολίδας. Ξεκινά από τη μυθολογία και καταλήγει στο σήμερα, με γερά θεμέλια για το αύριο που ξημερώνει.

Δεμένοι μεταξύ τους, οι Κιώτες, έχουν καταφέρει να αναδείξουν την δεύτερη πατρίδα τους σε σημαντικό πολιτιστικό κέντρο. Οι παλαιοί παρέδωσαν την σκυτάλη στους νεότερους. Η διαρκής πολιτιστική τους παρουσία, βασίζεται στα περίφημα ΚΙΑΝΑ και ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΑ, τα οποία οργανώνουν οι κάτοικοι, μέλη δύο Συλλόγων: του Μορφωτικού και του Πολιτιστικού, αντίστοιχα.

Όσο για τους τολμηρούς και ήρεμους ψαράδες, αυτοί, είναι γνωστοί. Δεν προλαβαίνουν να βγάλουν την πιαμάτεια τους στην αποβάθρα κι έχουν ξεπουλήσει.

"Όταν ήρθαμε εδώ", αφηγείται η σύζυγος του Χρήστου, "οι οικογένειες ψαράδων ήταν τρεις. Σήμερα ακόμη κι ο συνταξιούχος έμπορος που είχε το ψάρεμα για κόμπυ, έχει γίνει ψαράς και

Μετά το ψάρεμα οι βάρκες ηρεμούν στο αραξοβόλι τους.

κερδίζει από αυτό.

Οι ψαράδες της Νέας Κίου, εργάζονται με τρεις τρόπους: με δίχτυα, που ρίχνουν στον Αργολικό, με λάμπες τη νύχτα και με τα νταλιάνια. Αυτή τη στιγμή μες στον κόλπο υπάρχουν τρία νταλιάνια. Τα δύο ανήκουν σε μια οικογένεια. Ψαράδες από γενιά σε γενιά, φιλόξενοι, πάντα δέχθηκαν να ανοιχτούμε μαζί τους στη θάλασσα και να τους ακολουθήσουμε.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Η συνάντηση ορίστηκε για τις 6.00 το πρωί. Ο Λουκάς κι ο Κώστας (γαμπρός και κουνιάδος) θα μας έδειχναν το ένα νταλιάνι. Φύγαμε με το καϊκι του Κώστα, στις 6.00 ακριβώς. Εδώ δεν χωράνε αστεία. "Αν δεν είστε στις 6.00, θα έχουμε φύγει", μας είχαν προειδοποιήσει.

Ο ήλιος δεν είχε ακόμη ανατείλει. Βγήκαμε από τον μικρό όρμο. Αφήναμε πίσω μας τη Νέα Κίο, η οποία σε λίγο θα έσφιζε από ζωή. Σε εξέλιξη την ίδια περίοδο, βρίσκονταν τα ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΑ,

αφιερωμένα φέτος στον Ελληνισμό του Πόντου. Ο Αργολικός μας δέχθηκε στην αγκαλιά του. Ένα μικρό, ανεπαίσθητο κύμα ερχόταν να μας θυμίσει πως βρισκόμασταν στη θάλασσα. Σε λιγότερο από δέκα πέντε λεπτά είχαμε προσεγγίσει το νταλιάνι. Χοντροί πάσσαλοι, στερεωμένοι βαθιά στη θάλασσα, σε βάθος 2,5 περίπου μέτρων κρατούν σταθερά δίχτυα.

Σε μια βαρκούλα χωρίς μηχανή, που υπάρχει μόνιμα αγκυροβολημένη δίπλα από αυτό το "εργαλείο ψαρέματος", όπως το χαρακτηρίζουν οι ψαράδες, επιβιβάσθηκε πρώτος ο Κώστας κι ακολούθησε ο Λουκάς. Εδώ δεν χρειαζόταν σκηνοθέτης. Το τοπίο προσφερόταν και οι ήρωες ήξεραν πολύ καλά τις κινήσεις τους. Τραβώντας κουπί ο Κώστας οδήγησε την βαρκούλα στο νταλιάνι. Η διαδικασία ξεκινούσε.

Μέσα στα μαγευτικά χρώματα που προσφέρει η ανατολή, οι δύο ψαράδες άρχισαν να μαζεύουν μηχανικά τα ψάρια που είχαν εγκλωβιστεί στα δίχτυα τους. Ήρεμα και απαλά, με συγχρονισμένες κινήσεις, μέσα από τη βάρκα,

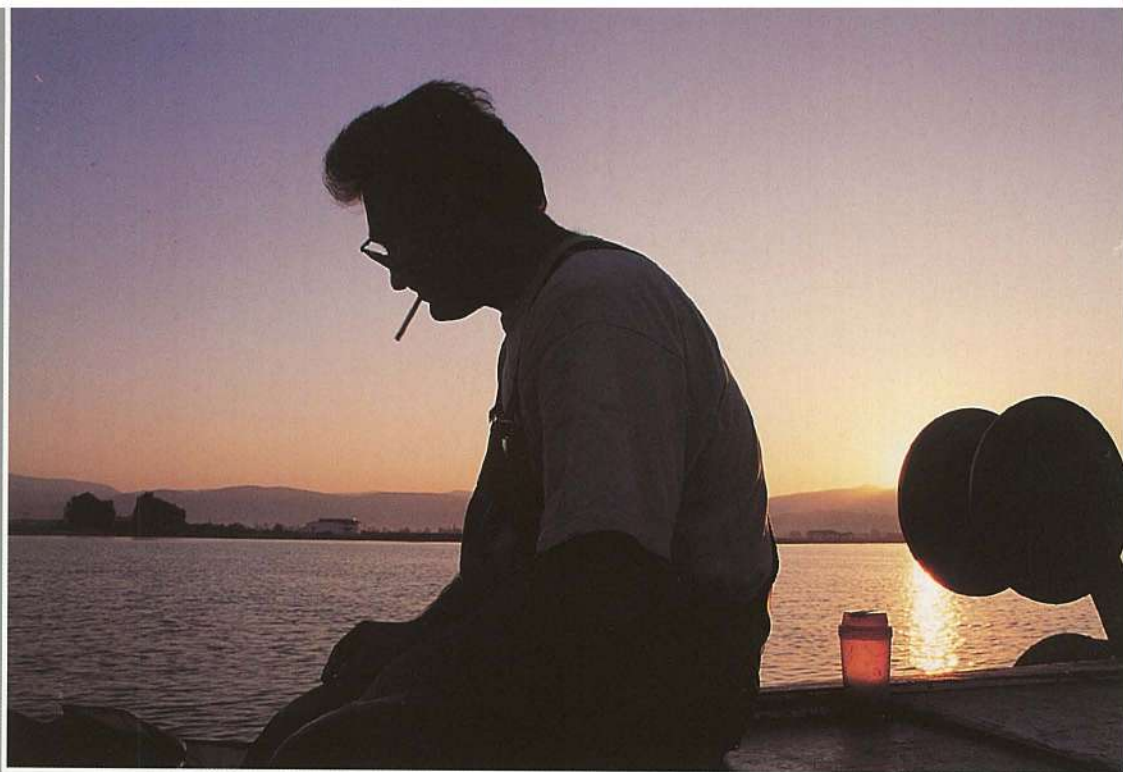
ακολουθώντας τη φορά των διχτυών. Σε μισή ώρα είχαν κιόλας συγκεντρώσει όλα τα ψάρια σε μιά κλειστή γωνία του εργαλείου. Το αποκορύφωμα της τελετής. Τα πρόσωπα έλαμπαν. Ήταν φανερό πως η ψαριά ξεπερνούσε κάθε προσδοκία. Η εικόνα που αντικρύζαμε ήταν για μας πρωτοφανής. Αφωνοι παρακολουθούσαμε τα ψάρια να ανασύρονται από τη θάλασσα και μέσα από τα διχτυα να τα κατευθύνουν στη βάρκα. Ο ήλιος άρχισε να ανατέλλει. Δειλά-δειλά, στην αρχή πίσω από τα λοφάκια, από την πλευρά της Ναυπλίας. Τα χρώματα άλλαζαν αυτόματα. Από γκριζο μπλε σε κόκκινο γαλάζιο. "Η ώρα πρέπει να πλησιάζει τις 7.00", είπε ο Λουκάς ο οποίος στο μεταξύ είχε φθάσει με τον Κώστα στο καΐκι. Δεν άργησαν, ωστόσο, και οι δύο να προσθέσουν "μας φέρσατε γούρι σήμερα. Ήταν καλή η ψαριά μας. Δεν το περιμέναμε".

Αυτό όμως, περιμεναν οι καθημερινοί πελάτες των ψαράδων μας. Βρίσκονταν κιόλας εκεί στις 7.30, όταν δέσαμε κάβο. Τα ψάρια είχαν ήδη πουληθεί, πριν ακόμη πιαστούν στα διχτυα. Έξω, τα δύο

παιδιά, περιμεναν οι ηλικιωμένοι γονείς. Ο πατέρας, συνταξιούχος σήμερα, βοηθά όσο μπορεί. Κι αυτό επειδή έχει μάθει να ζει έτσι. Με τη θάλασσα. Το ζευγάρι είχε φύγει νωρίτερα για το δεύτερο νταλιάνι που ανήκει στην οικογένεια. Είχαν ξεπουλήσει κι ετοιμάζονταν να βοηθήσουν τα παιδιά τους. "Φρέσκα ψάρια", κάτι τόσο κοινότοπο κι όμως εκείνη την ώρα έβρισκε το πραγματικό του νόημα. Όλα τα ψάρια πουλήθηκαν. Λίγο αργότερα φάνηκε και το καΐκι του Χρήστου. Μαζί του από την πρώτη μέρα του κοινού βίου τους και η γυναίκα του. Ο Χρήστος πουλούσε τα ψάρια του καθαρισμένα. "Προσφορά στους πελάτες μας", έλεγε και ξανάλεγε με περηφάνια. Ο Χρήστος είχε ξεκινήσει για ψάρεμα με λάμπες από το προηγούμενο βράδυ. Σκαμμένο το πρόσωπο από την αρμύρα και την ταλαιπωρία της λευκής νύχτας, φεγγοβόλουσε από ικανοποίηση. Σε άλλο καΐκι, ο Νικήτας. Κι αυτός είχε φύγει νύχτα. Άφησαν το μικρό τους λιμανάκι και έφυγαν πέρα μακριά στον Αργολικό, ο οποίος δεν τους απογοήτευσε.

Η ψαριά ήταν καλή στο "Νταλιάνι"

Στιγμές ξεκούρασης για τον ψαρά.

Τα καΐκια έμπαιναν πια στη σειρά τους. Το ένα δίπλα στο άλλο. Συνέχιζαν ως τον Ερασίνο. Καθαρά κι έτοιμα να ξεκινήσουν ένα ακόμη ταξίδι στα νερά του Αργολικού.

Στους πάγκους λούτσοι, κοκάλια, κολιοί, γαύροι, μπαρμπούνια, κουτσομούρες και παπαλίνα. Άντρες και γυναίκες περίμεναν να αγοράσουν το μεσημεριανό τους. Έρχονταν από παντού. Αργος, Ναύπλιο, και τα γύρω χωριά. Οι ψαράδες της Νέας Κίου δεν τροφοδοτούν εμπόρους. Έχουν τη μόνιμη, δική τους πελατεία, η οποία δεν τους εγκαταλείπει.

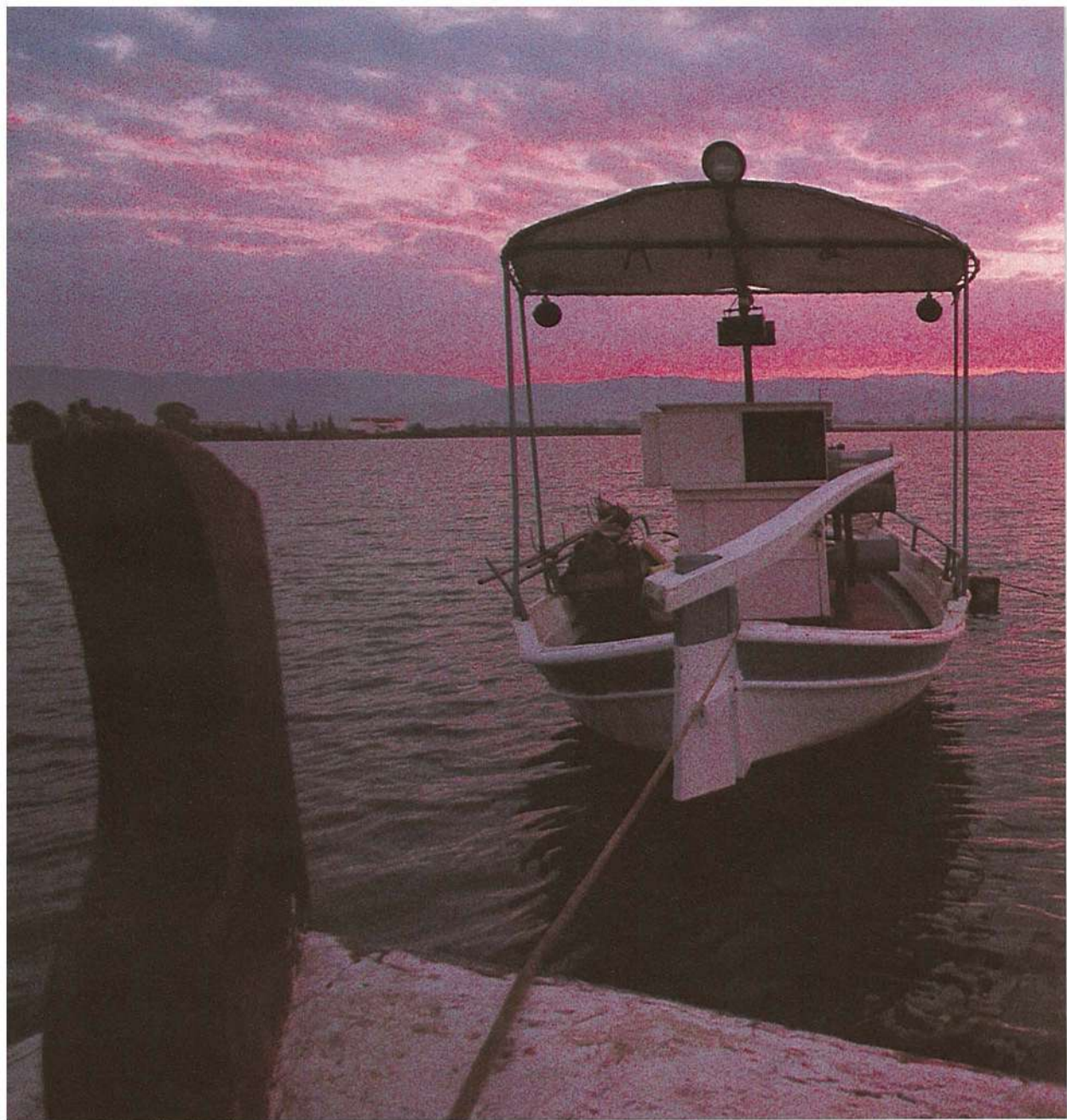
Σε λίγα λεπτά οι πάγκοι είχαν αδειάσει. Οι ψαράδες βρέθηκαν παρέες-παρέες γύρω από τραπεζάκια για τον καθιερωμένο μεζέ.

"Κοπιάστε", πρόσχαρα μας κάλεσε ο Χρήστος, "για μας τώρα είναι μεσημέρι". Με δροσερή μπύρα και μεζεδάκι οι ψαράδες κλείνουν τον κύκλο τους. Ο ήλιος κι αυτός έχει σηκωθεί για τα καλά. Μετά την ξεκούραση και την ανάκτηση των δυνάμεων τα καΐκια θα ξαναφύγουν.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Δεύτερη συνάντηση, μετά από δύο ημέρες. Πάλι στις 6.00 το πρωί. Φύγαμε με τον Κώστα.

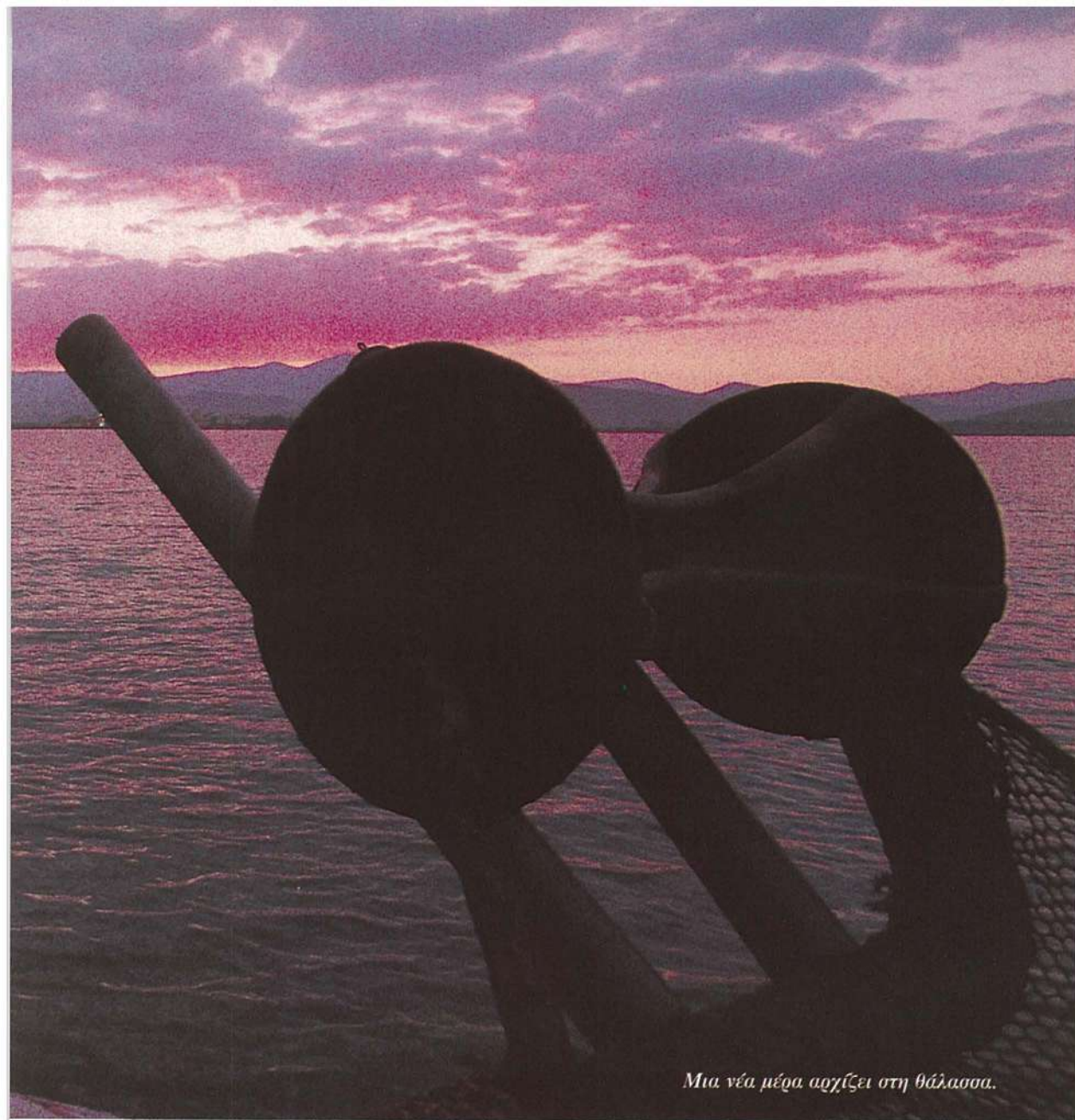
Ο Λουκάς είχε ξεκινήσει από τις 3.00, με το φεγγάρι, να ρίξει δίχτυα. Η θάλασσα ήρεμη. Λες και θα την περπατούσε όπως το μονοπάτι. Αγόγγυστα ο Κώστας μας οδήγησε στο καΐκι του Λουκά. Αλλά τα χρώματα στον ορίζοντα. Λες κι η Φύση ήθελε να μας εντυπωσιάσει. Η θάλασσα γαλανή και ήρεμη. Ο ουρανός μαβής με σύννεφα απ' άκρη σ' άκρη. Με το ξημέρωμα άλλαζε χρωματισμούς. Το μωβ έγινε κόκκινο. Το γαλάζιο, μπλε. Τα σύννεφα σκορπίστηκαν. Αλλάξαμε καΐκι. Περάσαμε στου Λουκά. Κι αρχίσαμε να μαζεύουμε δίχτυα. "Όσο ο ήλιος ανεβαίνει τόσο περισσότερα θα είναι τα ψάρια στα δίχτυα", έλεγε με σιγουριά, βασισμένη στις εμπειρίες του, ο Λουκάς. Ένα χιλιόμετρο δίχτυ. Ο Λουκάς μάζευε... Στους κουβάδες που είχε δίπλα του ξεχώριζε τους λούτσους από τα

υπόλοιπα. Μας έδειχνε ένα-ένα τα ψάρια και μας εξηγούσε πως θα τα ξεχωρίζουμε. "Στα τέλη του μήνα οι λούτσοι θα έχουν μεγαλώσει. Και τώρα όμως, είναι ό,τι πρέπει για τηγάνι".

Στο κατάρτι του καΐκιού κρεμασμένο ένα τρανζίστορ, μόνιμη συντροφιά, μέσα στο απέραντο του Αργολικού. Ο Λουκάς δεν κουραζόταν. "Δεν χρειάστηκε ποτέ να κινδυνεύσουμε σ. αυτή τη θάλασσα.

Ακόμη και το χειμώνα, αποφεύγουμε τη φουρτουνιασμένη θάλασσα. Ο Κώστας... δεν ήρθε μαζί μου. Νιόπαντρος, βλέπετε... Ναι, ζούμε από το ψάρεμα και οι τρεις οικογένειες... Κι ο πεθερός μου, κι ο Κώστας κι εγώ... Εργάζεται και η γυναίκα... μαθηματικός... Ε, ο πεθερός, τώρα συνταξιοδοτήθηκε... μας βοηθά όμως... δεν το βάζει κάτω... Κάθε μέρα, πρωί-βράδυ, βγαίνουμε στη θάλασσα

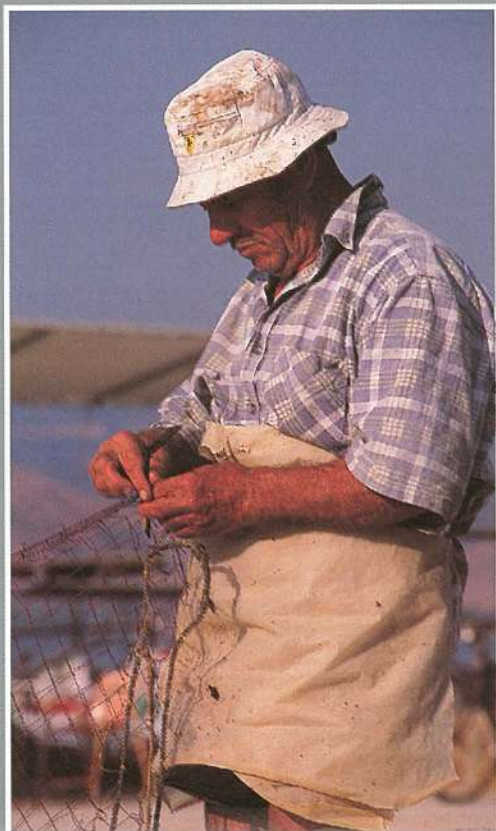
Μια νέα μέρα αρχίζει στη θάλασσα.

και δύο και τρεις φορές... κυρίως στα νταλιάνια... Όμως, οι καιροί αλλάξανε... βγήκαν κι άλλοι στη θάλασσα... ακόμα κι ο ποδηλατάς του χωριού μας... Δεν ασχολούνται τα νέα παιδιά, όχι... Δύο μόνο ασκούν σήμερα το επάγγελμα... Είναι 27-28 χρόνων..." Και συνεχίζει να μαζεύει δίχτυ και ψάρια. Ως τις 8.30 αδιάκοπα. Ξαφνικά, κάνει παύση. Τα χέρια κουράστηκαν. Τα πόδια δεν βαστάνε

άλλο. Παύση μερικτών δευτερολέπτων. Όσο κρατά το άναμμα ενός τσιγάρου. Και μετά πάλι από την αρχή. Στις 9.00 η διαδικασία είχε ολοκληρωθεί. Πάιρναμε το δρόμο της επιστροφής. Στο λιμανάκι μας περίμεναν. Οικογένεια και πελάτες. Σταθερός στην ώρα του έφτανε κι ο Χρήστος από το νυκτερινό ψάρεμα.
-Καλημέρα, παιδιά!

Τα δίχτυα είναι πολύτιμα εργαλεία για τους ψαράδες της Ν. Κίου. Χρειάζονται πλύσιμο μπάλωμα και στέγνωμα.

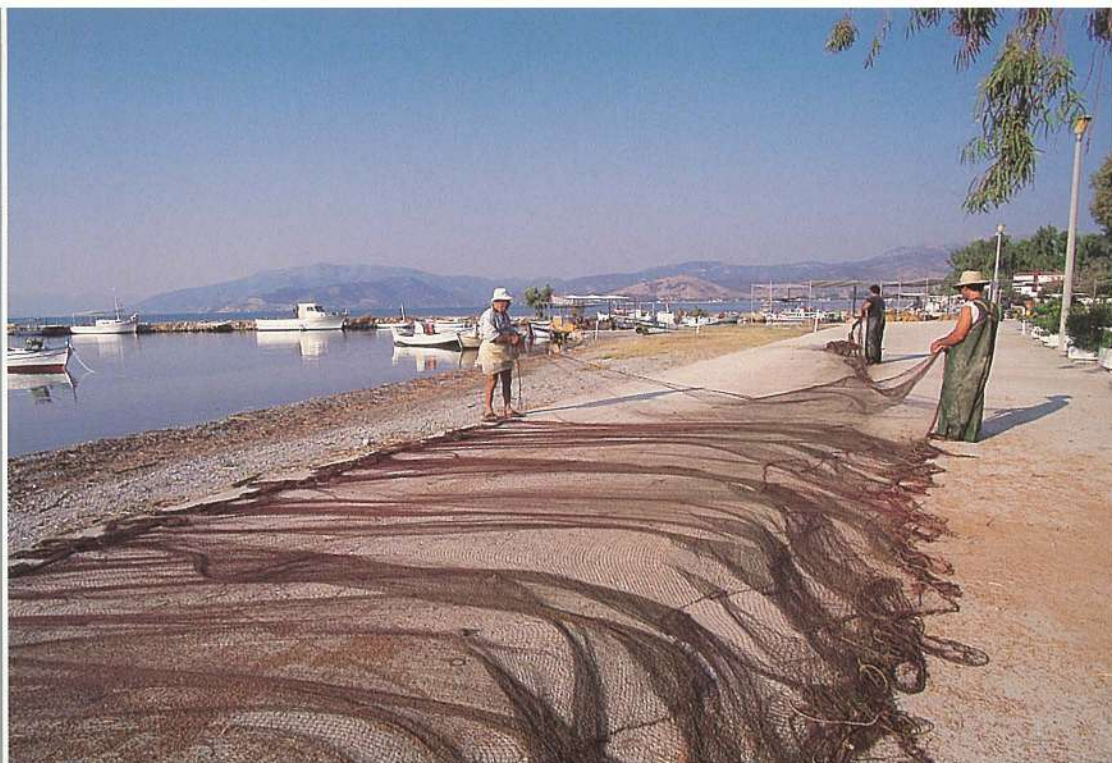
-Καλή σου μέρα Χρήστο! Πώς πήγε η ψαριά;

-Καλά, πολύ καλά

Όσο να χαιρετηθούμε, τα ψάρια είχαν πουληθεί. Κάτσαμε για λίγη κουβεντούλα. Ήπιαμε έναν καφέ κι ο Χρήστος άρχισε να μας διηγείται τη ζωή του με τη θάλασσα και τη γυναίκα του που από μικρούλα -όταν την παντρεύτηκε- τον συνοδεύει και τον υποστηρίζει.

ΤΡΙΤΗ ΣΥΝΤΑΝΤΗΣΗ

Το πλύσιμο των δικτύων. Αυτό μπορούσε να γίνει και αργά μέσα στην ημέρα -σύμφωνα πάντα με το ρολόι των ψαράδων μας. Εννέα το πρωί. Πατέρας, γιός και γαμπρός. Ο Λουκάς έφερε μέσα στη μικρή βαρκούλα από το νταλιάνι, τον κερεμέ (το δίχτυ που περνά μέσα από τους πασσάλους) καθώς και τα υπόλοιπα δίχτυα τους. Εξω τον περίμεναν οι άλλοι δύο. Οι δύο νέοι θα έπλεναν και ο πατέρας θα μάζευε. Κι εδώ, μαεστρία. Ειδικές κινήσεις, συγχρονισμένες. Χωρίς αγκομαχητό. Πλένουν τα δίχτυα στη θάλασσα, κοντά στην ακτή. Κι όσο τα πλέ-

ουν ο Λουκάς μας εξηγεί: "το νταλιάνι είναι ένα μικρασιάτικο, παραδοσιακό εργαλείο. Το έφεραν οι παλιοί, μετά την καταστροφή, και είναι ένα παραγωγικό εργαλείο. Δουλεύει πολύ καλά -κυρίως το καλοκαίρι, από 1η Μαΐου έως 30 Σεπτέμβρη και μετά βγαίνει. Από οικογένεια σε οικογένεια πέρασε και σε μας σήμερα. Πρώτος το είχε ο πατέρας του πεθερού μου, το πήρε ο πεθερός μου και τώρα σιγά-σιγά περνά στη νέα γενιά, σε μας".

Το πλύσιμο είχε τελειώσει. Και οι τρεις έπιασαν τον κереμέ και τον άπλωσαν στη γη, να στεγνώσει. Τα παιδιά κάθισαν να αποκάμουν. Ο πατέρας, συνέχισε. Εντόπισε τα κομμάτια εκείνα που είχαν σχιστεί κι άρχισε το μπάλωμα. Γι αυτόν ο χρόνος μετρούσε ακόμα. Μέχρι να ξεκουράζονταν τα παιδιά του, θα είχε τελειώσει. Και πράγματι, σε λίγο ξεκινούσαν το πλύσιμο των άλλων δικτυών. Θα τα άπλωναν κι αυτά και την άλλη μέρα θα τα ξανάριχναν στην θάλασσα και τον κереμέ θα τον έδεναν πάνω στους πασσάλους. Γι αυτούς, η μέρα του πλουσίματος, ήταν κάτι σα "ρεπό", έλεγαν. Κι ας ήταν ακόμα πιο επίπονη η δουλειά

αυτή. Ήταν "ρεπό" γιατί βρίσκονταν έξω από τη θάλασσα.

"Αχ! Κίο μου περήφανη με όλα σου τα κάλλη
πήγες και παραδόθηκες στα χέρια του
Κεμάλη

Αχ! Κίο μου περήφανη ψηλά ήταν τα
βουνά σου

όμορφα τα κορίτσια σου
και κρύα τα νερά σου

Αχ! Κίο μου περήφανη
ψηλά ήταν τα βουνά σου φύγαν τα
παλικαριά σου

πάει κι η ομορφιά σου

Αχ! Αγιε Παντελεήμονα
που είσαι μες στη Λάκκα

που είχες δέντρα φουντωτά και τα νερά
δροσάτα"

Τραγούδι της Κίου

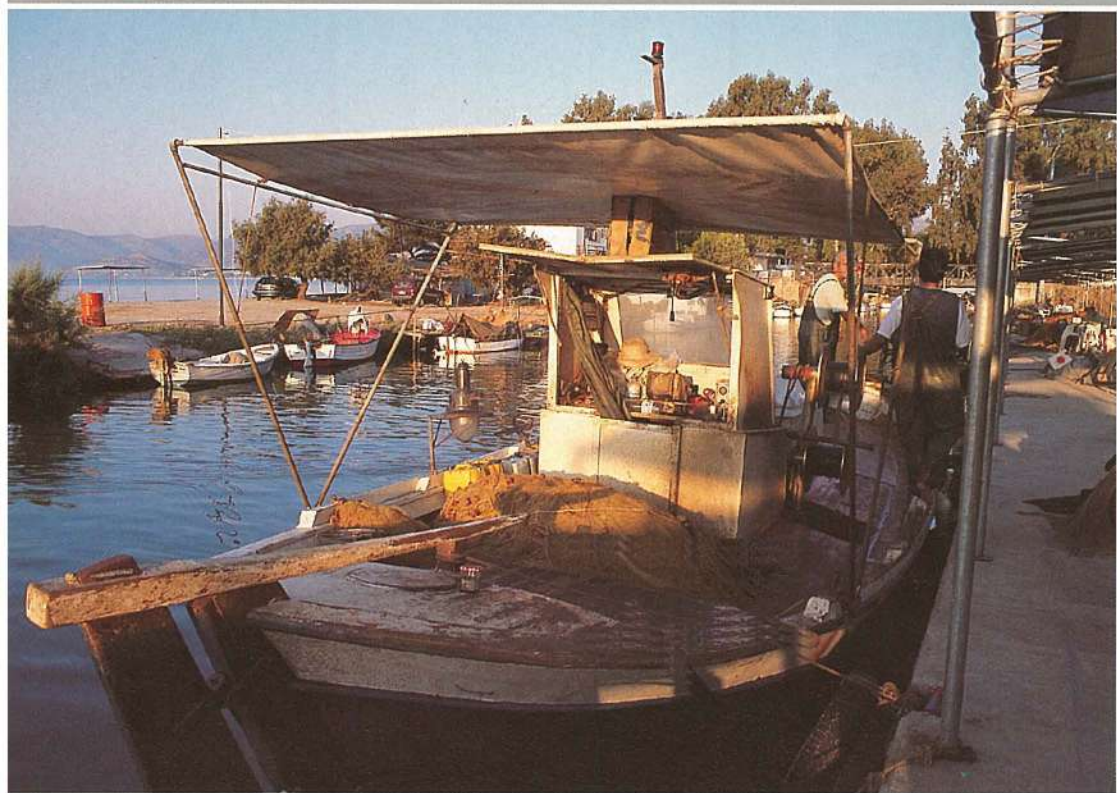
Ο Κοινοτάρχης της Νέας Κίου, Γιώργος Κατριλιώτης, βοήθησε πολύ τους ψαράδες. Έχουν να λένε και να επιδεικνύουν με περηφάνια τα έργα που έγιναν στο λιμανάκι τους, "Βάλαμε κι εμείς μερικά χρήματα από το ταμείο μας", λέει ο Χρήστος, "κι έτσι είμαστε καθαρά εδώ.

Ο Πρόεδρος μας έστρωσε εδώ την προβλήτα, φέραμε ρεύμα, βάλουμε τραπεζάκι και καρέκλες και στήσαμε τους πάγκους μας. Μπορεί να μας λείπουν ορισμένα πράγματα αλλά είμαστε καλά τώρα, κι όλοι ξέρουν που θα μας βρουν, αφού έχουμε στήσει τη δική μας αγορά".

Οι Κιώτες, είναι φιλότιμοι και ντόμπροι. Δεν ξεχνούν κι αναγνωρίζουν το καλό. Και πάνω απ. όλα δεν λησμονούν. Με

Αργοναύτες κι εποίκισαν στη συνέχεια οι Μιλίσιοι, με αρχηγό τον Κίο.

"Ίσως, αναφέρει στα "ΚΙΑΝΑ", ο γιατρός Ε.Α. Λασκαριδής, από το μύθο της απώλειας του Ύλα και του όρκου που έδωσαν οι Κιανοί στον Ηρακλή να τον αναζητούν, να ξεπήδησε αυτόματα και η επιταγή κάποιας μοίρας, η οποία οδήγησε τα βήματα των προσφύγων της Κίου από τη μικρασιατική καταστροφή του 1922 γι ανεύρεση νέας εστίας στην

Λουσιμένο στο απογευματινό φως, το λιμανάκι της Ν. Κίου.

την ανάμνηση της Κίου ζουν ακόμη και σήμερα τα παιδιά, έστω κι αν δεν έχουν γνωρίσει την πατρίδα. Ετσι όπως λειτουργούσαν πίσω στην πατρίδα οι παλιοί, λειτουργούν και σήμερα οι νέοι. Ψαράδες τότε, ψαράδες και σήμερα. Έμποροι τότε, το ίδιο και σήμερα. Μέσα στις ρίζες. Κάθε μέρα γι αυτούς είναι ένα τραγουδί, μια ανάμνηση στην Κίο, την Ξακουστή. Την πόλη που ίδρυσαν οι

πατρίδα του, το Αργος. Το δρομολόγιο του ξεριζωμού: Κίος-Θεσσαλονίκη-Εδεσσα-Πειραιάς-Νέα Κίος".

"Είδα βούρλα ως το μπόι μου", έλεγε ο Χρήστος Δελής, "όταν βγήκαμε στον τόπο αυτό που ζούμε τώρα, άκουσα χορωδίες βατράχων ολονύχτιες, τσακαλιών σπαρακτικές κραυγές. Είδα πράσινα στεκούμενα νερά. Γιατί μεταξύ των τόσων τόπων που γυρίσαμε για την

ιδρυση της Νέας Κίου, αυτός εδώ μας αιχμαλώτισε; Μήπως ο ιερός Ερασίνοσ μας θύμισε τον Ασκάνιό μας; Μήπως το Κεφαλάρι μας ζωντάνεψε το μικρό Κεφαλάρι της Αγίας-Παρασκευής μας που καθρέφτιζε στα γάργαρα νάματά του τη θεία μορφή του Αργείου Υλα; Η μήπως το πλατανοσκέπαστο παρεκκλήσι του Αγίου Παντελεήμονα, εδώ, στο πλάγι μας, μας θύμισε το ανάλογο της πατρίδος."

Αυτή τη γη όμως, το ανήσυχο πνεύμα της προσφυγιάς την αξιοποίησε και την έκανε αγνώριστη. Οι Κιώτες έκαναν τη γη παραγωγική, χάρη στο μεράκι και την εργατικότητα τους, όπως άλλωστε είναι όλος ο υπόλοιπος Αργολικός Κάμπος. Την έκαναν κέντρο παραθερισμού, κι αυτό χάρη στην εργατικότητα και τον πολιτισμό τους, αλλά και την οικονομική ενίσχυση από τον συμπολίτη τους Απόστολο Κιουζέ Πεζά.

Ό,τι είχαν φέρει οι μανάδες τους και οι πατεράδες τους, οι Κιώτες τα συγκέντρωσαν -υπό την καθοδήγηση του Συλλόγου Απανταχού Κιωτών- και τα εκθέτουν σήμερα στο Λαογραφικό τους Μουσείο, το λεγόμενο "Λασκαριδείο Λαογραφικό Κέντρο" (αφιερωμένο στην μνήμη του Κίου γιατρού Λασκαριδής ο οποίος απέδωσε σε γραπτό λόγο την ιστορία της Κίου από τη μυθολογία ως την εγκατάσταση των Κιωτών στην Αργολίδα). Το κτίριο όπου σήμερα στεγάζεται το Μουσείο ανήκε στον ευεργέτη Απόστολο Κιουζέ Πεζά, εφοπλιστή. Ο ίδιος είχε βοηθήσει στην ανέγερση της εκκλησίας της Παναγίας της Θεομάνας, το δημοτικό σχολείο, το κατηχητικό και ένα ξενοδοχείο (σημερινό μουσείο). Μετά το θάνατό του παραχώρησε το κτίριο στον Σύλλογο Απανταχού Κιωτών. Τα εγκαίνια του Μουσείου έγιναν το 1982.

Το υλικό που έχει συγκεντρωθεί και παρουσιάζεται στο Μουσείο αποτελείται από: ασπρόρουχα, ενδυμασίες, κεντήδια και στρωσίδια χειροποίητα, μεταξωτά, κοφτά κεντήματα ακόμα και εργόχειρα κεντημένα με τις τρίχες των μαλλιών

των γυναικών. Διαβάζουμε με συγκίνηση: "Στο πορτ-μπεμπε αυτό η μητέρα μου Ευφροσύνη Αραμπατζόγλου με έβαλε όταν με πήγε στην εκκλησία της Κίου, στον Αγ. Ιγνάτιο και πήρα σαραντισμό. Για μένα, είναι διπλά ιερό, τώρα που αυτό βρίσκεται στο Μουσείο της θετής μου πατρίδας, Νέας Κίου. Γεννήθηκα το 1910 και το αφιερώνω το 1987, που ήρθα από την Αμερική. Αθανασία Ιωαννίδου".

Εικόνες από τη μικρασιατική σφαγή κυριαρχούν σε άλλη αίθουσα του

Παραδοσιακές φορεσιές της Κίου Μ. Ασίας, που φυλάσσονται στο Λαογραφικό Μουσείο.

Η εκκλησία της Θεομάνας.

Μουσείου. Σώζονται ακόμη έγγραφα, τίτλοι ιδιοκτησίας γραμμένοι στην παλιά οθωμανική, απολυτήριιο τίτλοι σχολών (ακόμη κι έναν απολυτήριο τίτλο του Πανεπιστημίου Αθηνών τον οποίο υπογράφει ο Κωστής Παλαμάς), καταστατικά από Συλλόγους που είχαν ιδρυθεί στην Κίο, φωτογραφικό υλικό από τα αρρεναγωγεία, τα παρθεναγωγεία και το μεταξοσκωληκοτροφείο. Επίσης στο Μουσείο φυλάσσεται το όργανο με το οποίο έλεγχαν την ποιότητα της μετάξης, καθώς και το λεγόμενο "κοπανέλι" (δωρεά του σημερινού Κοινοτάρχη, ανήκε στη μητέρα του). Το κοπανέλι το χρησιμοποιούσαν για να κεντήσουν με βελόνες δαντέλες.

Στη Νέα Κίο, βρίσκεται και η θαυματουργή εικόνα της Θεομάνας. Εικονογραφήθηκε στα "1152 μηνί Αυγούστω", όπως μαρτυρεί επιγραφή που αποκαλύφθηκε μετά τον καθαρισμό της. Την εικόνα μετέφερε από την Κωνσταντινούπολη στην Κίο κάποιος μοναχός Νικαεύς. Οι Κιανοί έχτισαν εκκλησία, η οποία καταστράφηκε από πυρκαγιά, ενώ η εικόνα

βρέθηκε μέσα στα ερείπια άθικτη. Την εικόνα κατάφερε να σώσει από την καταστροφή του 1922, η Μαλάμω Μαυρουδή, η οποία φεύγοντας από την Κίο την ημέρα του ξεριζωμού, την πήρε μαζί της και την έφερε στην Καβάλα, όπου και εγκαταστάθηκε.

Όταν οι Κίοι, αποκαταστάθηκαν πιά στη Νέα Κίο, έμαθαν ότι η "Θεομάνη" η θαυματουργός βρίσκεται στην Καβάλα, την ζήτησαν και ο Λεωνίδας Ντελάλης την έφερε στη νέα τους πατρίδα.

Η υποδοχή ήταν μεγαλοπρεπής. Επιτροπή με επικεφαλής τον συμπατριώτη τους Αρχιμανδρίτη Νικανδρον παρέλαβαν την εικόνα από τον σιδηροδρομικό σταθμό Αργους και με πομπή την μετέφεραν στην κωμόπολη.

"Ντυμένοι με τα καλά τους, οι κάτοικοι της Νέας Κίου, βγήκαν στην είσοδο του χωριού", γράφει ο Π. Παλαιολόγος, "και γονατιστοί την προϋπάντησαν με ψαλμωδίες και δάκρυα λέγοντες: "Χαίρε η Κεχαριτωμένη, η των απηλπισμένων ελπίς και των πολεμουμένων βοήθεια". Εκεί εστεγάσθη προσωρινώς εις την

εκκλησίαν της κωμοπόλεως. Αργότερον ένα παιδί της Κίου, ο φιλόθρησκος Απόστολος Πεζάς, εις μνήμην της μητρός του Γραμματικής, το γένος Δρόσου, έκτισεν ωραίαν και καλλιμάρμαρον εκκλησίαν, εις την οποίαν εστεγάσθη μονίμως η εικόνα αύτη της Παναγίας "Οδηγήτριας-Θεομάνας".

Στην ίδια εκκλησία υπάρχουν ακόμη δύο εικόνες της Παναγίας που προέρχονται από την Κίο: η Παναγία η Πορταΐτισσα των Ιβήρων και η Παναγία η Τριχερούσα. Αξίζει να σημειωθεί πως οι τοιχογραφίες της εκκλησίας είναι του Φώτη Κόντογλου, στον οποίο σπονδή καταθέτουν τα φετινά "ΚΙΑΝΑ".

Ο Βασίλης Κουλιγκάς στο έργο του "Η Αλησμόνητη Κίος" αναφέρει στο κεφάλαιο "Οι τελευταίες ημέρες της Θεομάνας στην Κίο":

"Ήταν 23 Αυγούστου 1922, ημέρα που γιόρταζε η Παναγία μας. Στο μέτωπο, στον τομέα της Κίου διεξήγοντο σφοδρές και αιματηρές μάχες. Το μέτωπο κινδύνευε να σπάσει. Τα πολεμικά πλοία από τον κόλπο της Κίου, κανονιοβολούσαν τις θέσεις του εχθρού. Η Κίος

εκινδύνευε να πέσει στα χέρια των Τούρκων. Ο κόσμος ήταν ανάστατος, Ελπίδες σωτηρίας ήσαν ελάχιστες.

Εκείνη την ημέρα επέρασα από το εκκλησάκι της Παναγίας για να προσκυνήσω την Σεπτή Εικόνα της και να παρακαλέσω νωερά, να μας προφυλάξει από τον επερχόμενο κίνδυνο.

Άπειρες λαμπάδες, αναμμένες, εφώτιζαν την Εικόνα της Παναγίας. Όλος ο κόσμος εναπόθετε τις ελπίδες του στην Παναγία, την οποία παρακαλούσε: "Παναγία μου κάνε το θαύμα σου, σώσε μας".

Αυτά από την ημέρα εκείνη, της γιορτής της Παναγίας μας. Και η Παναγία μας εισάκουσε. Το μέτωπο κρατήθηκε για πέντε ακόμη ημέρες. Η Κίος εγκαταλείφθη από τον ελληνικό στρατό την 28η Αυγούστου 1922".

Εβδομήντα πέντε χρόνια έχουν περάσει από τις βάνουσες εκείνες ημέρες του ξεριζωμού και της σφαγής. Τα πάντα στη Νέα Κίο εμποδίζουν τη λήθη, "Αξέχαστη θα παραμείνει στη μνήμη μας", γράφει για την Κίο των 20.000 κατοίκων, ο Ε. Α. Λασκαριδής, "μεγαλοπρεπής είναι η ει-

Η καντηλαναύτισα μπροστά στην θαυματουργή εικόνα της Θεομάνας.

σοδος εις τον Κιανόν Κόλπον... η μαγευτική της παραλία, στολισμένη με τας κομψάς οικοδομάς, με τὰ καζίνα της, την ωραίαν αμμουδιά της, τα εξοχικά παραλιακά και μεσογειακά κέντρα... τα μαγευτικά και κατασκευτικά παρεκκλήσια της, τας ωραίας μαρμαροστολισμένας εκκλησίας και τα μεγαλοπρεπή σχολεία της, τας ωραίας πλατείας της... και την συμμετρικήν ρυμοτομία της... Αξέχαστα επίσης θα μείνουν και τα πολλά, κομψά και επιβλητικά εις όγκον μεταξοσκωληκοτροφεία της, τα οποία περιέβαλλον το μεγαλοπρεπές και νεοκτισμένον τότε κτίριον του Παρθεναγωγείου, και τα οποία συντελούσαν εις το να εισιρή εκ του εξωτερικού ο χρυσός, χάρις εις την ατομικήν δραστηριότητα των κατοίκων της. Το ότι δε η ανάπτυξις των μεταξοπόρων ωφέιλετο αποκλειστικώς και μόνον εις την ατομικήν πρωτοβουλίαν των Ελλήνων κατοίκων της, αποδεικνύεται από το ότι, άμα ως ανεχώρησε το ελληνικόν στοιχείον από την Κίον, έπαυσε και η επίδοσις των Τούρκων κατοίκων της εις την σποροαραγωγήν..."

Και σήμερα αυτό που προβάλλει η μικρή κωμόπολη των 4.000 κατοίκων, πέρα από τον πολιτισμό, είναι: "η θαυμάσια ρυμοτομία της, τα πάρκα, οι παιδικές χαρές και η παραλία της που προσφέρονται σαν χώροι αναψυχής και περιπάτου. Στην Ιχθυόσκαλα του Ερασίνου ποταμού μπορεί κανείς να προμηθευτεί φρέσκο ψάρι, κατευθείαν από τις βάρκες των ψαράδων. Στα ουζερί να απολαύσει θαυμάσιους παραδοσιακούς μικρασιατικούς μεζέδες σε μεγάλη ποικιλία και στην πλαζ Νέας Κίου-Τημενίου να κάνει το μπάνιο του." Ακόμη στη Νέα Κίο μπορεί κανείς να επισκεφθεί εκτός από την εκκλησία της Θεομάνας και το Λαογραφικό Μουσείο το οποίο ανακαινίζεται και θα ανοίξει και πάλι τις πόρτες του για το κοινό το 1998, το Κέντρο Γεωργικών Ερευνών, τους όμορφα διαμορφωμένους χώρους της κεντρικής πλατείας και το Εμπορικό Κέντρο. Καθώς επίσης και τους χώρους της Δημοτικής Επιχείρησης (τουριστικά διαμερίσματα και καταστήματα) και το

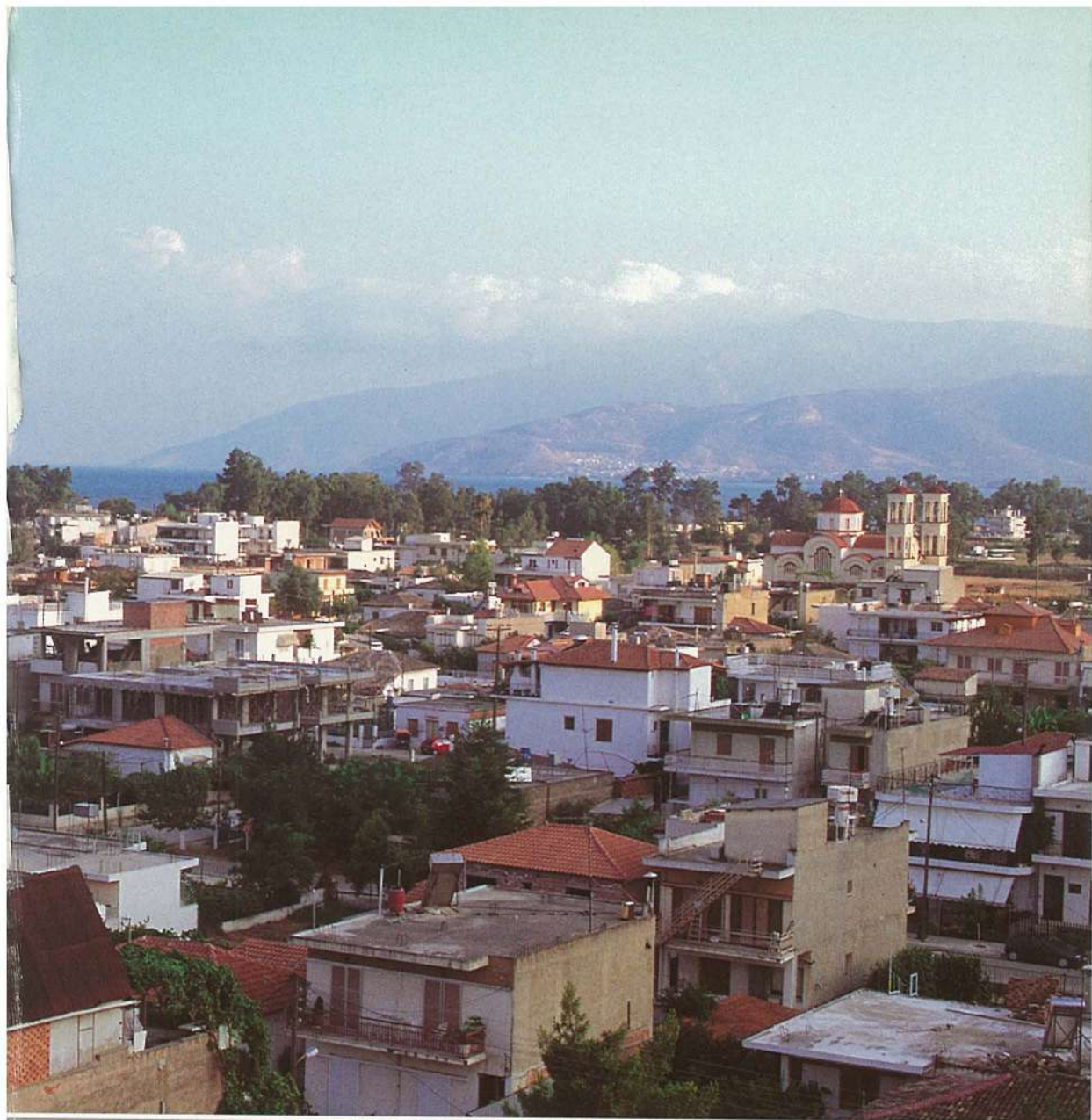

Πνευματικό Κέντρο 500 περίπου θέσεων.

Η αναφορά στην Κίο και τους ανθρώπους της δεν σίζεται με ένα αφιέρωμα. Κάθε εικόνα από το Λασκαρίδειο Λαογραφικό Κέντρο και κάθε κάτοικος κουβαλά και από μια ιστορία. Την ιστορία της αλύτρωτης πατρίδας.

Το καλοκαίρι του 1982, ο Βασίλης Κουλιγκάς επισκέφθηκε την Κίο:

"Θυμάμαι τη συγκίνηση που αισθάνθηκα,

Άποψη της Ν. Κίου.

όταν ύστερα από εξήντα χρόνια, πατούσα και πάλι τα χώματα εκείνα, τα οποία πατούσα όταν ήμουνα μικρό παιδί, εκεί που παίζαμε μικροί, όπου μεγαλώσαμε, όπου είδα για πρώτη φορά τον ήλιο. Εκεί όπου ευρίσκονται τα κόκκαλα των προγόνων μας, των παππούδων μας, των γονέων μας. Η συγκίνησή μου και η χαρά μου, που βρισκό-

μουν στην Πατρίδα μου, την αλησμόνητη Κίο μας, ήταν τέτοια που δεν μπορούσα να αποκρύψω.

"Βρε παιδιά", έλεγα, "Είμαστε στην Κίο, το ξέρετε; Είμαστε στην Πατρίδα μας. Αυτή τη στιγμή είμαστε εντόπιοι, δεν είμαστε πρόσφυγες, το ξέρετε;"